

JACOPO CRIVELLI VISCONTI

Brazil passz

Rieder Gábor

A galériák hívására egy neves brazil kurátor érkezett Budapestre a tél végén, hogy szemrevételezze a hazai kortárs felhozatalt. Jacopo Crivelli Visconti a buborékokról, a lehetőségekről és a diktatúrákról beszélt nekünk.

RG A Kortárs Galériák Egyesülete hívott meg – a Budapest Contemporary program keretében (FAH 2012/3., 28.) – Magyarországra. Milyen előzetes ismereteid voltak az itteni művészetről?

JCV A szervezők előre elküldték jó pár művész portfólióját e-mailben, azok közül választottam, de kíváncsi voltam néhány olyan alkotóra is, akiket más kurátorok javasoltak, vagy akinek a munkáival már összefutottam nemzetközi kiállításokon.

RG Kik tartoztak az utóbbi csoportba?

JCV A Velencei Biennálén szereplő Andreas Fogarasi, a Kis Varsó, Erhardt Miklós és persze az Isztambul mellett is sokfelé látott Maurer Dóra. Az ő munkáikkal már találkoztam korábban, de a portfóliókkal is nagy szerencsém volt, mert a meglátogatott művészek alkotásai izgalmasak voltak. Azt nem tudom, hogy mikor és hogyan fogom felhasználni a közeljövőben, de sosem lehet tudni, mikor illik bele egy-egy művész valamelyik kurátori projektembe. Brazília sajnos elég messze van. (Nálunk is működik egy hasonló galériás szövetség, közös projektet is el tudok képzelni.) Brazília helyzete most nagyon szerencsés, a figyelem középpontjában van, beleértve a kortárs művészetet is...

RG Kíváncsi vagyok a tapasztalataidra. Milyen érzés egy olyan művészeti színtéren élni, ami hátrányos helyzetből hirtelen belekerült egy dinamikusan fejlődő gazdasági és képzőművészeti környezetbe?

JCV Szerencsésnek mondhatom magam, hiszen tizenegy évvel ezelőtt költöztem Brazíliába, így tanúja voltam a változásnak. A helyzet ez idő alatt egyre javult. A brazil gazdaság és életszínvonal – mint a legtöbb országé – korábban folyamatosan hullámlott: hol fent, hol lent. De az elmúlt évtized egyértelműen pozitív változásokat hozott az egész ország életében. A kortárs művészeti színtér szakmai színvonalja folyamatosan emelkedett, és látványosan megerősödött a műkereskedelem is. Szaporodnak a profi galériák, határozottan növekszik a helyi és a külföldi gyűjtők száma.

RG A helyi műgyűjtők indították el ezt a pozitív folyamatot?

JCV A brazil gyűjtők lelkesedése a '80-as évek közepe óta növekszik. Ekkor alakult ki egy erős műgyűjtői közösség, elsősorban – ahogy ekkoriban az egész világon – a festészeti piac újjáéledéséhez kapcsolódva. Ettől kezdve beszélhetünk a műgyűjtői szemléletmód megjelenéséről. Ez a folya-

mat a '90-es – és pláne a 2000-es – években csak tovább erősödött. Szaporodott azoknak a száma, akik, ha nem is hetente vagy havonta, de rendszeresen vásárolnak műveket. Majd megalakult a 2000-es évek közepén a művészeti vásár, a São Paulo International Art Fair, ahol idén már befolyásos nemzetközi galériák is kiállítanak. A konjunktúra miatt mindenki kipróbálja magát Brazíliában, hiszen itt van pénz, és el lehet adni könnyen a műveket. De nem csak a műgyűjtők száma emelkedik, hanem az árak színvonalja is. A pénzügyi buborék pedig nagyon kockázatos tud válni! Egy fiatal kortárs képzőművész ára villámgyorsan felszökhet, akár az angliai szint fölé is, még ha nincs is meggyőző életrajz mögötte. Ez rizikós, hiszen sokszor nem jár együtt nemzetközi kiállításokkal és szakmai háttérrel. Az ilyesféle kereskedelmi siker veszélyes út. Normális esetben a globális piac határozza meg – többé-kevésbé – az árfekvést, a nemzetközi hírnév fenntartásán dolgozó galériák segítségével. A képzőművészet rendszere ma így működik.

RG Meddig tarthat a konjunktúra?

JCV Nem árt tudni, hogy a brazil gazdaság bizonyos válságtüneteket is mutat, a középosztály ugyanúgy adósodik el most LCD tévék, házak és kocsik miatt, ahogy korábban Európában és az Egyesült Államokban. Nem akarok pesszimista lenni, de nem sejtethetjük előre, hogy mennyi idő van még hátra a fejlődésből. Ijesztő belegendolni.

RG A brazil kortárs művészet virágkorát el tudnád képzelni gazdasági robbanás nélkül? A művészeti élet legfrissebb központjai mind olyan – pénzügyileg szárnyaló – országokban találhatóak, mint India, Törökország, Brazília vagy éppen Azerbajdzsán. Kelet-Európa hullámló gazdasági teljesítménye miatt izgat ez a kérdés: be lehet törni a globális műkereskedelem piacára csillogó közgazdasági eredmények nélkül?

JCV A brazil művészet ilyen léptékű felfuttatása nem lett volna lehetséges a gazdasági háttér nélkül, de a műtárgyak minősége ettől független. Sokszor a legsötétebb politikai vagy gazdasági pillanatokban születnek ma a nagy visszhangot kiváltó és jól eladható művek...

RG Szóval a sikeres helyi művészeti színtérhez konjunktúra vagy diktatúra kell!

JCV Nem, nem. Mondok egy közel-keleti példát: Bejrútból rengeteg izgalmas, feltörekvő kortárs művész érkezik mostanság. Libanonban nyugodt gazdasági gyarapodás tapasztalható az elmúlt pár esztendőben, de szó sincs robbanásszerű fejlődésről. Mégis feltörekvő művészeket látni ott – egy nem feltörekvő országban. Nincs tiszta képlet, hiszen akkor mindenki azt próbálná követni. Vegyük például Latin-Amerikát! Brazíliában remek művészek dolgoznak ma, de a színtér kiforrása nem egyik pillanatról a másikra történt, hosszú évtizedekig tartó építkezés és vita áll mögöt-

Jacopo Crivelli Visconti
szabadújszó kritikus és kurátor.
Nápolyban született 1973-ban,
São Paulóban él és dolgozik.
Jacopo Crivelli Visconti engedélyével

tünk. A művészek új generációja nem is a gazdaság felfutása miatt olyan izgalmas, a konjunktúra gyorsan jön, gyorsan megy. Ezért látjuk, hogy csomó, kihívásokkal küszködő latin-amerikai ország művészeti színtere szintén kiváló. Persze az olyan helyeken, ahol „semmi sincs”, nagyon nehéz jó művészeket találni. De Magyarország egyáltalán nem olyan elkeserítő szinten áll, mint mondjuk Bolívia. Lehet, hogy a mostani pillanat nem a legideálisabb, de nézz csak körül Budapesten: kultúra mindenhol! Ez egy termékeny talaj. Erre lehet bármikor építeni, össze se lehet hasonlítani Dél-Amerika vagy Ázsia szegényebb országaival. A legizgalmasabb magyar képzőművészek – úgy láttam – valamilyen módon kapcsolódtak ehhez a történeti kontextushoz. Hiába tűnhet ijesztőnek a jelen, ma nagyon könnyű kommunikálni a nagyvilággal, a központok figyelnek a perifériákból érkező hangokra.

RG Milyennek találtad a hazai galériákat?

JCV Különbözőek. Csak pár van tisztában közülük a nemzetközi folyamatokkal. A többség nagyon lokális, nem igazán érti a rendszer működését. Szerintem a galériák – mint művészeti ügynökségek – kulcsfontosságú szerepet játszanak ma. Sok kurátor gyűlöli őket és úgy általában az egész piacot, de én ezzel nem tudok azonosulni. Még ha egy közintézményben is rendezek kiállítást, szinte minden esetben együtt dolgozom a galériákkal. Ha Magyarország növekedést akar, a galériásoknak egyre profibbá és profibbá kéne válniuk. A Kortárs Galériák Egyesülete egész egyedülálló munkát végez, akárcsak az ACAX vagy a Ludwig Múzeum. A dolgok nagyon lassan alakulnak, de egyszer csak a piac – mint egy nagy rendszer – készen áll majd. Ott van Maurer Dóra esete: egy adott pillanatban mindenki rádöbrent, hogy milyen fontos és izgalmas dolgokat csinál. De mennyi idő telt el visszhang nélkül!

RG Latin-Amerikából érkezve ismerős lehet számodra a keleti végeken tapasztalt helyzet, amikor a politika és a kormányzat befolyásolja a mindenkori kortárs művészetet. A globális műkereskedelemhez való kapcsolódás révén függetlenedni tud egy szintér?

JCV Nem csak a nemzetközi műkereskedelem, a műgyűjtés maga is fontos szerepet játszhat. Ha a közintézményeken megnő az állami nyomás, akkor a magángalériákra hirtelen nagyon nagy figyelem irányulhat. Az elnyomó rezsimekkel küszködő latin-amerikai országok esetében sajnos a helyi piac túl gyenge volt. Braziliában az intézményi háló még mindig nem elég erős, de a galériák nagyon jól működnek, komoly promóciós feladatokat végeztek el az elmúlt években. Ma már – a nagy intézmények helyett – nemzetközi művészeket bemutató csoportos kiállításokat is rendeznek, felhívva a figyelmet a fontos kortárs jelenségekre. Mindközben, érdekes módon, a közintézmények egyre inkább a fiatal művészekre koncentrálnak, pedig „történetileg” ez a galériák feladata lenne. Ráadásul csak a brazilokkal törődnek, így a nagyon fiatal helyi művészek villámgyorsan hatalmas egyéni kiállításokat tudhatnak maguk mögött, miközben a középgeneráció hoppon marad.

RG Kicsit naív kérdésnek hathat, de megkérdezem: mi a fontosabb egy feltörekvő kortárs művész számára, ha a saját helyi dialektust használja, vagy ha a globális kortárs művészeti nyelven próbálja megértetni magát?

JCV Nem könnyű válaszolni, hiszen erre sincs formula. Én mindig azokat a jegyeket keresem, amelyek a konkrét környezetéhez kötik az egyes alkotókat. Egy nagyon absztrakt, matematikával bajlódó művet mondjuk el lehet választani a születése helyétől, de szinte minden más esetben láthatóak a kapcsolódási pontok. Ugyanakkor nem tudok beleszeretni egy olyan munkába, ami csak és kizárólag a helyi dialektust beszéli. Az igazán érdekes művek – mint például Bukta Imre előbb látott házas installációja – minden izükben kötődnek a saját környezetükhöz, mégis a világ minden pontján érthető metaforák. A Bukta-installáció egyrésztől nagyon is magyar, könnyen le tudod olvasni az összes apró elem jelentését, de ugyanakkor általános értelme is van, Braziliában is működne. Egyensúlyozni kell a két nézőpont között. A harmincas-negyvenes generációhoz tartozó művészek valamilyen módon hasonlóan gondolkodnak Latin-Amerikában és Kelet-Európában is: mindannyian a korábbi, elnyomó évtizedek után kezdtek el alkotni, mégis visszanyúlnak azokhoz a korokhoz témát keresve. Az általuk meg nem ért diktatúrák természetével foglalkoznak.

MŰCSARNOK
KÖZTÉR ÉS KÖZÖSSÉG

MŰCSARNOK ART BOX
művészeti könyvek és ajándéktárgyak

MÁR KAPHATÓ:
EURÓPAI UTASOK. Kolozsvári képzőművészet az ezredforduló után
PIERRE LÉVY: MI a virtuális?
JACQUES RANCIÈRE: Utóidő. Tarr Béla filmjeiről

H-1146 Budapest, Dózsa György út 37.
www.mucsarnok.hu · www.kunsthalle.hu
Nyitva: kedd – vasárnap 10.00–18.00, csütörtök 12.00–20.00